

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишње 1 фор.; за Србију 2¹/₂ дин. у сребру.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

СЛАВОПОЈ.

НАЈВЕЋОЈ ДОБРОТВОРЦИ СРПСКОЈ ПЛЕМЕНИТОЈ ГРОФИЦИ МИС АДЕЛИНИ ИРВИ.

Бог је у теби узвишени створе! —
Ил зар је кадар човек да прегоре
Родбину своју мили завичај,
Дворове сјајне, све земаљске сласти.
Предео диван где сретан одрасти,
Угодност, негу, помпу-блесак-сјај?
Да горке дане јадној раји слади.
Да сузу брише јадној сирочади!

Бог је у теби — то ми срце вели.
Помисао на те срце ми весели:
Та ти си анђо, ти си божи дар!
Кад јадна раја изгуби сву наду,

Кад духом клону, подаде се јаду:
Та ти му дође, да пробудиш жар!
Сад раја диже поносито главу
И тежи стару да обнови славу. —

Споменик вечан себи подигла си,
Који те дичну тако дивно краси:
Спомен ће живит' док је Србина!
Сирочад силна мајком ће те звати,
И Бога молит' да те срећа прати
Достојна Тебе — мајко љубљена.
А срца наша побожно нам зборе:
Бог је у теби узвишени створе!!!

Станко.

ШТА СВЕ МОГУ ДА РАДЕ ЖЕНСКИЊЕ.

(Продужење.)

Женскиње се истичу данас и на јавном политичном пољу. У Лондону се не заузимају оне само за црквена и школска питања, него су прешле и на чисто политично поље. Оне се заузимају за изборе посланика и створиле су тамо главни збор либералних жена; овај је збор скорим донео решење, да се у сваком изборном срезу оснује скуп либералних жена. До сад има таквих скупова преко 40 у Енглеској са више од 10.000 чланица. А има тамо и конзервативних женских задруга и чланица. Кад су оно пре неког времена поднеле жене тамошње краљици својој неку петицију у погледу цркве и школе било је на петицији толико потписа женских, да је требало 371 метар папира у дужину за саме потписе; а кад су лане приликом јед-

ног предлога Гледстоновог подносиле и оне молбу краљици у прилог тог предлога, скупљено је на тој молби 30.000 женских потписа. Историчар Мекулеј наводи, како су жене помогле, да се утврди уставност и уставна свест у Енглеској. — У Америци су извојевале оне себи право избора, а сада иду за тим и Европејкиње, а за овим теже данас највише Енглескиње и Рускиње и паметне ће победити, али само оним својим правим умилним женским својствима, а никада оружијем и динамитом, као што су неке нихилискиње мислиле, јер овај ће и њима главе доћи. — У Шведској постоји од 1885. год. задруга жена напредњакиња, које подстичу женски свет, да се заузима за политична и социјална питања и има их данас преко 1000 чланица. Па не само женскиње, не-

го данас се и прве политичне вође народа заузимају и траже и за женске право гласа у свима приликама, где год имају и мушки, па чак да буду изабране и за посланике народне а веле, да ће све дотле бити и по мушке зло, док жене не дођу, да их ослободе клетих крчама и кафана, па веле, да ће им прва брига бити да позатварају ове душмане својих мужева и своје деце.

При изборима преклањским за народне посланике у републици француској било је већ 6 женских кандидата, од којих је гђица Дерасме позната са свога говорничког дара и прва, коју су фрајмаурери примили за члана; гђа Леона Рузада слављена као најбоља домаћица у француској и гђа Леона Манијер слављена с тога, што уме да живи са најмање потреба и свет јој се за то диви и чуди.

Славни професор Бихнер држао је овог прошлог пролећа предавање своје у Бечу о женама у корист Гетеовог споменика, па је рекао, да је поштовање и углед, који жена код ког народа ужива, барометар културе и образовања дотичног народа. Неправедно је, вели даље, да једна образована женска нема право гласа, док међу тим човек, и онај који је умно на најнижем степену, има то право па свршује, да жена треба да буде потпуно изједначена с човеком и да добије иста права.

Сад већ и по Индији иде од места до места учена Пандита, Индијанка, која је свршила велику школу у Калкути, и учи, да треба и женице да се заузимају за општу ствар образовања и ослобођења народа и људског рода, а не да се баве само држањем куће и да воде бригу о моди, и тако је речита, да и мушки и женске иду за њом као опчињени. Тако полако побеђује наука и чини своја освајања, која су сила лепша и племенитија од војничких и пихилистичких.

Чак и у Јапану дигао се један учитељ, који се у Европи изучио и још других 300 ученика послао на науке у Европу, те позива госпође у Јапану, да ни оне не остану иза општег напретка, него да се одају наукама, те да се извуку из данашње чаме и понижења, у које су због

оскудног образовања дошле, па да и оне помогну радити на образовању народа и предњачењу, те да опет сијају у народу, као што су прошлих столећа сијале.

Колико се и колико великих дела збило у историји са женског разног утицаја, видели смо нешто из досадањег разматрања, а зна се даље, да су и код Јевреја биле жене равноправне с мушкима: могле су бити пророци и судије. Дебора, Рут, Јудита и она слав. мати Макавејкиња стоје као узор свем свету. Код Грка је још Плато тражио и за женске једнака права и дужности. Па и у Римљана било је слав. жена. Старе Римљанке хвале се и данас као узор жене и матере, као што се пре њих опет тако хвалиле Шпартанке. Римљанке су биле прве патриоткиње и саме су оне добрим васпитањем своје деце подигле римску државу до оне величине и славе, до које је доспела, а чим су оне пошле за луксузом, одмах је све пропало, јер чим изађе сјај и богатство на врх, одмах пропадају врлине, а само ове држе величину и славу народа. Код Римљана је по смрти очиној наслеђивала кћи једнако као и син, само је морао најстарији син бити чувар и заштитник, јер као год што је сваки Римљанин био у својој кући кнез и господар, тако је и она била кнегиња и господарица у њој и нико их није смео дирнути. Довека ће се спомињати Корнелија кћи великог јунака Сципиона Африканског као узор родољубља и узор супруге и матере. Она је остала млада удовица са троје деце и опет није више ни помишљала на удају, него јој је једина брига била, да васпита своја два сина и кћер, да буду поносом народа и дика њихових славних дедова; ни изглед на престо краљевски није је могао одвратити, него кад ју је египатски краљ запресио, одбила га је, а овај се чудио томе, где је Римљанки више вредно спомен свога слав. мужа и добро васпитање своје деце, него да буде краљица. У оно је време био већ и у Риму узео мах луксуз, па једном приликом у друштву женском, кад се ове хвалиле својим адићарима, запиташе и њу да покаже своје адићаре, а она представи своја два сина и кћер говорећи: „ово су моји адићари и св. аманети.“ Није се за-

носила тим, што је била кћи слав. Сципијона и супруга сл. Семпронија Тиберија Граха, нити је у томе своју вредност држала, него је предузела, да од својих синова начини велике људе и једина јој је жеља била, да се слави као *матри* Граха. У оно доба било је у римској држави налик на наше прилике, само много горе. Мали поседи су сасвим пропали и све се имање стекло било у руке појединих богаташа, који су сав народ начинили били својим робовима. Радници су били пропали, а богати подузетници прекупили су сво имање од малих газда. Њен старији син Тиберије замислио је, да се донесе нов закон аграрни (земљишни) и да се подела освојене земље подели на све једнако; народ га заволе, изабере за трибуна (вођу) и пође му за руком да изведе тај велики и лепи план, али богаташи се на њега с тога јако огорчили и интригама (сплеткама) ових погине. Народ после изабере његовог брата за вођу и подигне се другшије на поге, а мати му као права мати народа пише:

лепо је и славно вратити непријатељима жао, али без штете отаџбине, ако ли то не може бити, онда је хиљаду пута боље, нека стоје непријатељи, него да отаџбина пати. И овај други син Кајус је после пао, али им је остао најславнији спомен и поштовање као божијих синова, а њојзи најлепши спомен, да је она мати славних Граха, па по смрти њене из особитог поштовања подигне јој народ споменик од бронце и напише на њ ове кратке, ал значајне речи: „Корнелија, мајка Граха.“ После је пао и Рим и римска величина, јер је нестало оне простоте а настао луксус и спољна сјајност а унутра трулеж и свако уживање, особито у јелу и пићу; женидбе и удадбе не беху више свете као пре, васпитање деце пређе у шаке слугу и слушкиња, мужеви погазише свој понос, па и жене, простоте у јелу и пићу нестале, па понос душевни више нико не гледаше при женидби, него само на богатство луксус и с тога пропаде и та велика и најславнија римска држава.

БУКВИЦЕ ЗА МЛАДОЖЕЊЕ*)

Ко има на земљи раја и живота рајска, то је мужу само уз добру жену, а жени само уз добра мужа, а другче није ни замислити.

— Благо оном ко добру жену нађе, она ће му осладити живот и начинити, да ће двапут дуже живети и све у срећи и задовољству, сирома као и богат. Само у доброј жени има човек на овоме свету највећу срећу и највећи благослов. Још у стара времена рекао је премудри Солонун: Добра жена вреди мужу своме више него бисер. Чини му добро свега века свог. Зна се с врџата муж њен кад седи међу старешинама земаљским. Она је круна мужу своме, она му је од бога дар.

— Ваљаност и вредност девојке је у оној лепој смерности, скромности, побожности, чистоћи, радљивости, штедљивости, у васпитању, благодати, стрпељивости — то су знаци лепше женске душе — и блага над благим ч. Васпитана, весела, блага, смерна, побожна, склонита, чиста, радена, чуварна

и штедљива девојка и од ваљана оца и матере, та ће зацело бити и ваљана жена.

— Гледај родитеље девојчине, којом мислиш да се ожениш, јер како они мисле, зборе и творе, тако ће и она, и какав обичај видиш у њих, тај ће бити и у ње. Каква мајка онака и ћерка, вели народ, и плод не пада далеко од воћке, ни ивер од класе, — па што ти се на онима допадне и на овој ће, а што на њима не, неће ни на њој. Ако ли нема родитеља, онда пази на друштво њезино, јер по друштву се и људи знају. Реч она: с ким си, онаки си, и она, кога не мож познати мотри с ким се меша — нека ти вреде још више при оцењивању девојака и жена, него при оцењивању мушких.

— Гледај прво на побожност, увек је у побожних јача свест о вршењу дужности као супруге и матере и домаћице; она сила већу важност полаже на ово, него друга, у побожних је сила јача свест о супрушкој искрености и верности и о поштовању себе и мужа, побожност је

*) И ово је посмрче др. Ђ. Натопшевића.

снага и красота на женској неизмерна, за то пази на њу, а бежи од безбожнице као од змије оне најљуће.

— Гледај на чистоћу девојке, коју ћеш да узмеш. Нечиста жена и девојка није никада ни добра ни ваљана. Тело и одело у жене и девојке ваља да је одсен чисте душе, а кућа и соба њезин храм и рај. За њу нема дана ни часа ни најскривенијег места где би смела немарна бити на чистоћу тела и одела. Нигде и никада не може она бити сувише чиста и скривита. Па све пре опрости него то.

— Не граби се за богатом, ни оне, која зна да је богата, јер свака жена тежи за господарством, па хоће и другим, а особито богатством да се заноси. Ретка је богата, која ти — ако ниси и ти богат — неће често пребацити твоје сиромаштво, па тешко теби, сваки дан ће ти пресести. Богата је жена гора од лепе и сила несноснија и увек пре готова да остави мужа сиромаша, а за човека сиромаша нема теже, него кад му жена то пребацује.

— Не граби се тако ни за јединицом, јер су оне обично самовољне и тврдоглаве. Што је више деце, то су и боља, јер су у заштиту одрасла; но има будала родитеља, где и многа деца исто онако отму мах као и јединци и јединице.

— Не узми болешљиве — знај, да ништа већма не разори задовољство и срећу у браку од болешљивости женине. Нема тога човека, који би се са болешљивом женом срећан осећао. Још знај, да је уз телесну слабост увек и различних душевних махна: ту је суморност и ђудљивост и својевољство, ту незадовољство и љубомора и друго, па ни најлепше васпитање није у стању да то савлада. За то гледај поглавито и да је здрава, коју ћеш да узмеш ако ниси рад да будеш слуга болеснички, па дан и ноћ да трчкаш по докторе и лекове, — а ни помислити немој, да ћеш ти њу преживети, пре ћеш свиснути, него смрт њезину дочекати. Наш народ вели; жена има девет душа — и девет кожа — и тврђа је на смрти него мачка, — па веруј на те речи, то је он тешком патњом искусио, па немој и ти поново да патиш.

— Не узимај злогласне, за којом се

ружни гласови проносе и не буди немаран према гласовима, него што се више говори, то пажљивији буди, да не добијеш зло — јер име је девојачко као она сјајна, чиста чаша, коју сваки задах помутити; — име је девојачко као нова хаљина, свака прља је наружи; — име је девојачко као свила најбеља, док се дотакнеш упрља се, па како свет оцењује мужа по жени, а жену по мужу и како и наш народ вели, да се жена зна по мужу и муж по жени, то коме је год стало до репутације у дружини, ваља врло да пази на глас за девојком, коју за себе узима.

— Не узми језичне и коју чујеш да виче и да се грди и псује, макар било и са својим најрођенијим и млађим, јер та ће ти живот зацрнити.

— Не узми љуте, као ни јогунице и тврдоглаве, јер ако би те невоље и на теби било, тешко вама. Народ истина каже: која је љута, та је и за посао добра, ал ако си и ти таки, онда неће бити добра. Два љута камена никад добро не мељу. Где год се двоје љутих састану, ту за час буде од мале ситнице велико зло.

— Никако не узми оне, која не зна водити куће, јер ћеш код данашњих млађих слугу и слушкиња заједно с њом просијак остати, па макар ти она пуно блага донела и ти највеће заслуге имао, све ће покрасти и развући, него тражи радилицу, јер је радилица свака од бога благословена, а чувај се нерадилице, јер је свака нерадилица од бога проклета;

и тражи раноранилицу, јер та кућу тече, а чувај се спавачице, јер код те свака кућа пропадне.

— Не узми бестидне као и безбожне, јер никада нећеш бити срећан с њоме;

а чувај се немирне, јер никада нећеш мира имати;

узми мирну, па ћеш мирно поживити;

— Пази још ако хоћеш, да ти деца буду здрави и дуговечни људи, узми жену из породице здравих и дуговечњака;

хоћеш ли, да ти мушка деца буду високи и крупни људи, узми жену крупну и високу;

хоћеш ли, да ти деца буду поносни људи, узми девојку поносну.

— Тражи за жену своју прилику;

узми девојку свог народа и своје вере, остави туђинку туђину, макар да стоји правило укрштања и код људи да бољи буде род од семена с туђе земље, — узми и из свог реда, а нејди у високи род, ако ћеш да будеш муж жени својој, а не слуга таштини и шурама. Ни онда ако те воле, не веруј, осим, да је у ње јачи ум него господство. Ко ће да се ожени срећно нека не иде одвећ високо — и тешко мужу довека уз жену од рода висока — па немој да се на теби врши клетва.

Чувај се оне, која ти уза сваку реч наглашује своје господско колена, а узми од ових само ону, која не пазећи и немарећи на то сама собом и својим душевним врлинама тежи, да ти се допадне. Оно су најлепше душе, које чинећи све што је најлепше и најплеменитије, не узносе се тим, нити тргују с тим. Најмање греше у овом они, који се жене из господске алсироте породице, јер добију девојку обично бољу и лепше васпитану, која их сама собом и својим васпитањем усрећи, а протекцијом доведе и до виших звања и пошта. Код оваких женитаба ваља само пазити, да се не узме она, која чезне за салонским животом, ни које мисле само на забаве, јер ове оставе и кућу и децу на слуге и слушкиње, где и пропадну.

— Чувај се страсних играчица, јер је ретка, која је само једног мужа имала.

— Чувај се лутке, која уме само да се намаже, накити и намести. Наш народ вели: и пањ је леп обучен и накићен. Паметна жена и девојка је паметно и смерно и обучена, а будале се дотле муче, док ма који знак лудости не метну на себе, да их само сви виде и познају, шта су и какве су.

Која год расте од милине, кад је ко у очи хвали како је лепа и лепо обучена и која слободно мушкима у очи гледи, бежи од ње, а још више од оне, која се маже по лицу. Мазање је ствар врло глупа и гадна већ и за то, што заклони румен стида, а то је на свету најлепша румен и најлепши знак женске добротe.

— Чувај се од оне, која је научила код своје мајке да иде у свили и кадифи, јер тој ничим више не начини радости, нити тој најами аљина; ни ако имаш пун

сандук блага, ни ако ти је пун сандук блага донела.

— Чувај се од оне, која све дражи своје износи, да их сваки види, јер те обично и буду свачије. Девојке и жене, које у необичном оделу ходе и траже да навуку на себе очи свију људи, то су отрови, па и чувај их се као отрова.

Не узми ни оне, која се свуда виђа, та је, као и подерана аљина, сву вредност проиграла, изгубила. Девојка и жена, која се свуда виђа, она је као и обичан бакарни новац — нема много вредности; а која се ређе виђа, она је као и новац од злата, који увек велику вредност има.

— Чувај се од облапорне, облизиве, која се за најбољим залагајима граби и хоће свашта да окуси, јер та је и душом така, па никад од те добре домаћице не буде, та ћете изести, а никада сита бити неће.

Још већма се узми на ум оне, која само оно зна да зготови за јело, што је скупо и која се научила на таку скупу храну, јер ће ти та све појести и у просијакe те отерати.

— Чувај се туњаве, јер уз њу ћеш и ти онаки постати, него потражи живу и веселу, па ћеш уз њу и ти бити живљи и веселији, ал пази, која је код своје куће весела, јер је млога на путу ружица, а код куће тужица.

— Кад се упознаш с девојком, а ти гледај прво, има ли наклоности к теби, другачије је не узимај, јер ћеш иначе начинити и њој и себи горких дана. Паметан човек неће ни зажелети девојке ни жене, која за њега не мари, нити ће је узети, ма какве силе било. Без наклоности не вреди ни удадба, а женидба још мање. Љубав је једина основа срећне женидбе и срећна живота. Наша народна песма вели: не узми наметкиње: јер је наметкиња кући разметкиња, па ако ће ти бог зна каквог богатства донети, она ће га и расути пре, него што ће се осветити.

Само је оно срећна женидба и удадба, где се обоје узму по наклоности свог срца и душе, а не по гонењу старијих, ни идући за богатством ил одличијама. Који се узму по срцу, њих никоја несрећа не савлада, јер су они две уједињене снаге, те два-

пут јачи од сваке људске беде и невоље, а у срећи су као два драга камена у једној повези, који један другом сјај дижу, они се и у дружини поносе једно с другим, а код куће су анђели, који једно другом само радост чине.

Само је онде среће, где је међусобне љубави и поштовања и слоге у начелима живота. Отуда је и она реч: ко се срећно ожени, добије у жени помоћницу, а ко несрећно, противницу, обоје стоји до тога како ко пази кад се жени. Нема несрећније женидбе ни удадбе, него кад се двоје узму, који немају наклоности једно другом и кад старији не гледају, колико је једно другом омилило, што је прво и најглавније, него само на имање, богатство, а девојка ил момак иду узгред, као што је обично у богатих, онако после и живе не само без икаква осећања љубави, него мрзећи и гадећи се једно на друго, терет сињи једно другом и на послетку срамота и највеће зло. Нека бог сачува од тога свакога. Ал чувај се и од слена заљубљења, јер ту се највеће мане превиде. Очи заљубљених не да не виде махна него су тако забуњене, да виде врлине и милне, што их занешена глава сама ствара, а онамо нема ни трага.

У осталом ваља знати, да је данас сила више девојака, које имају врлине да буду добре и изврсне жене, него што је младожења, који имају способности да буду добри и изврсни мужеви.

— Само не тражи анђела за жену, прво

за то, што нема на свету светлости без сенке, ни звезда без мрака, нити у људи врлина и милина без махна, него једно с другим и у жене као и у мужева; друго и за то, што ако би која то и била, па теби допала и тебе за мужа и гоенодара добила, тешко би њојзи било с таким брачем; а треће и за то, што тако тражећи анђела, може те проћи и век па ће се и на теби извршити она народна пословица: да се и луде најивују, док се мудри намудрују. Нису будале само они, који неће ово мало века да поживе људски, него још веће они, који знају чиме може човек да буде срећан на овоме свету, па неће и онако да творе као што зборе.

Ако си дакле рад да нађеш добру жену, а ти не пожали труда, него иди свуда и распитај, прођи, види, и богу молећи се тражи, јер лако се ожени, али мучно оджени: колико је благо наћи добру жену, толико је горе наћи злу. Живот са добром женом, то је највеће блаженство овде на земљи, а са злом клетва.

Најпосле има и овде да се наведе оно, што је наведено у буквицама за удаваче; да је женидба као и удадба најсрећније доба за одучење од сваке зле навике, доба снаге и воље за све, што је лепо и племенито, те може и момак девојку као и девојка момка да окрене на боље пре и боље него сви учитељи и васпитачи, — па ваља употребити то лепо и срећно доба а не пропустити на празно.

НАША ЧЕЉАД.

(Свршетак.)

4. *Добар, уљудан поступак.* Не можете мислити, како пријатно, како примамљиво утиче леп и уљудан поступак на млађе. Не мислимо, да млађе ваља мазити и гладити, него, да се и с њима човечно и благо поступа. Само љубав, може љубав изазвати. Та ми видимо, да се и животиње лепим поступком припитоме, а рђавим раздраже, кваре; а камо ли неће човек, разуман створ.

Не треба никад сувишним и тешким пословима оптерећивати, већ према снази

давати и посао Данас се пази да се и животиње не оптерећавају и не киње; сад већ има задруга основаних у то име, да се са животињама благо поступа и да се пази, да се не киње и не претоваравају послом и радом. Човечност се ето, код образованих народа и према животињама шири а код нас се налази кућа, које према људма немају сажалења, него их од рана јутра, до мркла мрака гоне и товаре послом; па онда, кад и сами увиде, да је претерано, а они их (млађе) онда мите,

вином, ракијом, или поклоном каквим, а то је већ рђав знак, млађе осети то, па ће се можда и полакомити први и други пут, ал с тим се већ изгуби права мера за његов посао и дужност, па после очекује и тражи млађе за сваки већи посао неку засебну награду; ако му се не да, оно гунђа, озловољи се, па постане равнодушно, немарно, злурадо, неверно. Зато ваља умерен и човечан бити увек према млађима, па ће и они онда према газди и газдарици остати пкрени, и вољни, радени, верни, одани.

И код хране за млађе ваља човечно поступати. Млађи се муче и телесно напрежу по читав дан, па они и троше своју телесну снагу више, него они, што у миру седе, па обављају какав механичан ручан рад. За то млађе и чешће огладни и више једе. На то ваља имати обзира, па му пружати и здраве и добре и у довољној мери хране. Ако сама домаћица не издаје млађима храну, где их више има, него то друго млађе у кући чини, дужност је домаћице да пази, да се млађи не ускраћују у том. И шта још млађи здраво пазе и на што им је врло тешко? Кад газда и газдарица једе другу храну, а млађима, особито онима, што су око огњишта, пружа другу храну. То врло рђаво утиче на расположење млађих. Може бити њихова храна (за млађе) и боља и питателнија, ал они су најзадовољнији кад виде, да су у јелу равни с домаћима, да се за њих не спрема као за пасторчад ниже и друго јело. За то ваља и млађима давати оно исто јело, што и домаћи једу, па и ако буде више фели, нека добију и млађи, макар по један залагај, нека окусе и виде, да се и за њих брига води и да се и на њих мисли, па они су одмах задовољни; у противном случају рађа се завист, пакост и мрзост према газди, а то не води добру ни напретку кућевном.

Ако се млађе случајно поболе, не треба га одмах, као скота, избацити напоље, или отерати у варошки шпитаљ (болницу), него га треба надгледати, подворити, понудити чим буде потреба и бринуту се за поболшање његовог здравља, јер ко зна, да то млађе није баш у нашој радњи и нашем послу навукло себи болест; а и иначе човек је божији створ, па

ваља имати сажалења према њему. А у таким невољама и болестима и ода се права и чиста љубав и милосрђе, које најуре и највише стиче љубави, пошто ваља и благодарности у млађих.

Да нам се млађи одрже здрави, ваља се бринуту, да су им и собе и спавалишта чиста, видна, сува, да имају доста свежа ваздуха и гонити их, да често ветре своје спаваће одаје.

У ред домаћичких дужности за добар поступак спада и праведна и уредна подела заслужене плате. Ни зашто пре неће се млађе наћи увређено, него кад му се не издаје уредно његова заслуга или кад се укида и за најситније и најмање штете, јер има прилика, кад млађе не учини штету из непажње, него што је сама ствар дотрајала. Кад би се тако свака учињена штета од млађих наплаћивала, онда би домаћица сваку ствар само једанпут у животу кушила, па би јој после млађи све понављали исто; а то тек није право. Треба дакле бити праведан и увиђаван у овом, па онда неће ни млађе осећати да је неправедно закинуто и ако се по нешто од њега и накнади, што је и право, кад се његовом непажњом учини.

Као што ваља бити предосторожан — пажљив и штедљив према млађима у издавању награда, исто тако ваља пажљиво поступати и кад се какви укори дају. Сваки човек па и слуге и слушкиње имају своје погрешке, па ако су иначе и најбољи, ипак ће се наћи и по која погрешка; а погрешке не ваља исправљати одмах виком, псовком, лармом оштрином, него ваља прво покушати саветом, благом опоменом, па тек кад то не помогне прелази се на оштрије опомене; а никад на телесне казне; такав поступак није достојан ни једне образоване и ваљане газдарице. Најстрожија казна код млађих може бити новчана каштига и строга опомена, ако то двоје не и могу, неће ни батина и онда тако млађе ваља пре одпустити, него себе понизити до туче.

5. *Ускраћивање млогих забава.* Наше слушкиње ишту се сваки час на игранке, а тамо се највише кваре. Те игранке постале су прави пакао за те девојке, јер тај часак радости навуче им обично хи-

љаду дана жалости. За то у интересу самих млађих, њиховог здравља и живота а и кућевног посла ваља их што више одвраћати и што ређе пуштати на та места. У опште ваља им ускраћивати такве забаве, где ће оне саме с мушкима ноћи и дане проводити. Да се и оне у одморним часовима могу корисно забавити, ваља их упућивати да читају одабране забавне и поучне књиге.

6. Домаћице су у свом интересу дужне да се одури и моди својих слушкиња, јер чежња за допадањем, за накитом и „пуцом“ одвлачи слушкињу на крађу, закидање, лагање, а осим тога троши на често прање, које највише крадом и ноћу чине, и траће своје здравље и новац домаћици. Притом неће да врше као што ваља ни посао домаћи него површно, олако и брзо, да само своје одело сачувају. Кад их куда ван куће шаљете, ма и до 2—3 куће, такве „пуцкредле“ неће никад отићи, док се не навуку и не нацифрају, ма овамо и најхитнији посао био. Па са тих разлога ваља одучавати и приговарати тима то држање и облачење по моди. Нека је чиста, ал нек је одело на њој смерно и просто, као што јој приличи.

7. Из овог горњег правила излази, да је домаћица позвана, да *ушћује* своје млађе, да *заслугу* своју *шроше* само на *пошребне ствари*, а све што притиче од тога, да штеде за своје црне дане и своје кућење. Данас има у сваком већем месту штедионица и задруга, где се приштећена крајцара може на приплод оставити и сачувати. И сама држава ето иде на руку, поглавито тој нижој сиромашној класи, да своје малене заштеде може плодносно улагати, па је завела код поштанских звања (уред) тако зване поштанске штедионице, где се и најмање своте могу улагати. Домаћице ваља да обавесте о овом

своје млађе и да их упуте, да улажу своје уштеде, јер то ће бити најбоље подстицање на верност, вредноћу, на морал, карактер и остале врлине млађих.

8. *Не зови у службу ону, која је једном већ служила код тебе.* Такве одмах суде, да без њих не може кућа опстати; па се онда хвале и траже неко више право, ако им се не угоди и не угађа, оне побуне и покваре и другу чељад. Друго је кад се саме нуде, ал и онда јој ваља очитати лекцију пре ступања.

Чим се која слушкиња прими у службу, ваља јој очитати све дужности и казати отворено, шта се захтева, какво понашање изискује, да се не изговара после.

9. *Награда* има велики уплив на човечији живот, и сам преблаги Бог, обећао је људма награду за њихова добра дела. И домаћица, кад се увери, да је чељаде верно, ваљано, уредно, вредно, треба да му у напред обећа какву награду, ако би дуже остало код ње у служби. У то име, као што смо горе напоменули, склапају домаћице задруге и награђују својим малим годишњим улозима сваке године свечаним начином неколицину ваљаних и честитих слушкиња новчаним наградама. То упливише врло повољно на владање и честитост млађих. Осим тога издају такве задруге честитим и ваљаним слушкињама похвалне дипломе и износе у својим месним јавним листовима имена тих похваљених девојака, а то све знатно утиче на поправку лоших и на одржање у честитости већ похваљених и одликованих девојака. Такве задруге, могле би и наше домаћице ма и у свом ужем кругу образовати за мир и бољитак свој и свога дома.

На такав начин ваља добру чељад спремати и васпитати и у добру их одржати, па онда ће мање тужбе а више хвале бити.

А.

ЖЕНЕ ГРАДЕ И РАЗГРАЂУЈУ ДОМОВЕ.*)

НАПИСАЛА МАДАМ ДЕ МЕНТНОН (ФРАНСОАЗ Д' ОБИЊЕ.)

Особе: Господин ди Шато, гђа Дермонвил, гђа ди Ди верноа, гђа Клерфе; Јустина, Сузана, слушкиње.

Прва појава.

ЈУСТИНА. Срела сам јутрос моју се-

*) Француска пословица: *Les femmes font et défont les maisons*, У Срба: Не стоји кућа на зељи него на жени.

стру на тргу и она ми рече, да тражиш место.

СУЗАНА. Већ га не тражим више, помирила сам се са својом господарицом.

ЈУСТИНА. Понудила бих ти била место

у нас, госпођа моја тражи девојку за децу.

Сузана. У вас! Не бих ја никад онде служила. Живети као ви, сасвим усамљено без забава, не, не, пре бих у само-стан. У нас се смеје дан и ноћ и ми потрошимо више за једну седмицу, но ви за читаву годину.

Јустина. Па да ли ти то доноси користи, заслужујеш ли тим што?

Сузана. То не, али ја се забављам прекрасно.

Јустина. Истина, ми живимо од домазлука, али то не смета ништа да и ја заслужим што, и ми живимо у миру.

Сузана. Шта је то мир? Ја волим шум, хуку — буку, свет и живот.

Јустина. У добри час; ти си смештена по твојој вољи, а ја опет по својој.

Друга појава.

Гђа Дермонвиљ. Тек сам овог тренутка дознала да сте овди, а чујем да је већ томе три месеца.

Гдин ди Шато. Истина је, госпођо, ми смо дошли амо рад једне парнице и надам се, да ћемо је добити.

Гђа Дермонвиљ. Заиста ваља жалити вашу гђу жену, што је морала оставити провинцију и толико трошити, да ће то тек муком надокнадити моћи.

Гдин ди Шато. Она не чини великих издатака па била где била; у свим њезиним пословима је толико реда и обазривости, да је и сад спремила све што је нужно пре но што је ваљало отпутовати.

Гђа Дермонвиљ. А нисте ни узајмили да дођете овамо.

Гдин ди Шато. Ја нисам узајмио ни једнога суа*) од како сам ожењен.

Гђа Дермонвиљ. Та то је невероватно,

Гдин ди Шато. Заиста је чудновато. и сâм сам могао једва да схватим, али је истина.

Гђа Дермонвиљ. Врло сам радознала да сазнам уредбу ваше гђе жене и мислим, да ми нећете примити за зло, ако вас замолим, да ми га испричате.

Гдин ди Шато. У име нашег старог пријатељства чиним још више, и ево вам

*) су, француски новац у вредности два до два и по новчића (5 пара дин.).

целе моје историје. Хтео сам да узмем за жену госпођицу де Ленси јер ми се учини паметном девојком; њезина побожност у цркви, њезино скромно одело, ћутање у друштву и нека сладост, што сте је могли на свачему у ње приметити, учинише, те мишљах е ћу бити сретан с девојком која као да се уздигла над слабостима женским. Одвраћали су ме, јер имаће јој беше малено, али ја сам на супрот томе чинио даље кораке и сад нема дана, а да не захвалим богу тога ради.

Гђа Дермонфиљ. Дакле она се није понашала по вашим захтевима?

Гдин ди Шато. О не, ја сам нашао у њој много више но што сам могао захтевати. Сутрадан, после наших сватова, замолих је да води нашу малену кућу и показах јој стање нашега имања, које не беше баш тако сјајно. Она ме замоли да јој допустим да свим управља сама. Дозволих. Прво и прво одбаци половину од онога, што сам ја одредио њојзи на трошак а није се ни дотакла оног, што беше за ме. Отпоче ревносно да се заузима за свој бољитак, својим домазлуком и, касније, својом децом. Тај рад је наскоро растерао моје друштво што је к мени долазило и уваљивало ме у трошак, а она је говорила: наши прави пријатељи приволеће се нашем начину живота а са осталима не треба и ми да пропадамо.

Гђа Дермонвиљ. Откуда јој ти разлози и така мудрост.

Гдин ди Шато. Ја сам тим много добио: и да вам не досађујем појединостима знаћете, да је она довела у ред наше ствари. Ја нисам више богат, као што сам био али сам уверен, да у нашој провинцији нема тако задовољна човека, као што сам то ја.

Гђа Дермонвиљ. Ја вас преклињем да се дотакнете и појединости. Мене је очарао ваш говор, далеко је то од досаде. Реците ми, зар вам није мрско живети тако за се и усамљено?

Гдин ди Шато. Није нам мрско живети за се а нисмо ни усамљени. Ми дочекујемо наше пријатеље но просто, без сујете, не дајемо више но што је нужно, али радо, и од срца, и изгледа, као да су и они задовољни с нама.

Гђа Дермонвиљ. Па из чега се састоји тај домазлук и та штедња?

Гдин ди Шато. Ништа не изгубити, излазити с малим на крај, и не имати много слугу.

Гђа Дермонвиљ. Али како ћемо им задобити наклоност, ако им не дамо прилике што да зараде?

Гдин ди Шато. Моја жена поступа лено с млађима, не чини им криво, сама им даје, учи их штедњи и они је воле.

Гђа Дермонвиљ. Рекосте: излазити с малим на крај; али ваља живети, своме чину сходно, треба намештаја, одела, а то све захвата дубоко.

Гдин ди Шато. Кад се човек задовољи са најнужнијим не мора захватати дубоко: наш намештај је јак и добро сачуван; иначе, то је сујета која упропашћује свакога.

Гђа Дермонвиљ. А зар није постидно имати гори намештај, лошије одело по наши суседи?

Гдин ди Шато. Она то све смеева и вели, њезина част се састоји у томе, да не расипа, да се пружа према губеру да живи од онога што има и да што више може свом мужу и својој деци заштеди.

Гђа Дермонвиљ. А кад после свега тога наиђе туга, ватра несретан случај?

Гдин ди Шато. И томе она доскаче тим, што меће по нешто и на страну за такe случајеве.

Трећа појава.

Гђа Диверноа. Да чудне новине; говоре да је упропао Господин де Ромон.

Гђа Клерфе. То није могуће, он беше богат и није чинио великих издатака: како се могао упропастити?

Гђа Диверноа. Веле да је са жене.

Гђа Клерфе. Изгледаше као да ни она није више трошила по муж.

Гђа Диверноа. Извините, али она је дочекивала свакога, давала велике ручкове, имала много млађих и све је било у ње у нареду.

Гђа Клерфе. Сви ти издатци беху ништа напрам великом имању што беше у том дому.

Гђа Диверноа. Нема тог богатства

што се не би могло страћити кад се живи неуредно.

Гђа Клерфе. Па у чему беше тај неред? нешто више издатака на одело; заиста, има га човек и сувише и за осредњу свотицу.

Гђа Диверноа. Троши се сувише на одело; коцка се; не плаћа се; купује се, да би се задовољили трговци, које такођер упропашћује њихова лакомот дајући на веру; хоће се да се игра велика улога; слуге рђаво плаћене служе рђаво; коњи цркавају, треба купити друге; веровници неће да чекају, ето парницâ; парнице се губе, ваља платити и судске трошкове; новаца се нема, плаћања се обустављају; и ту смо где је господи де Ромон; сва његова земља одузета му је и он волије да се одрече свега, но да проведе сав свој век у парничењу.

Гђа Клерфе. Па у том има удела жена му?

Гђа Диверноа. Дабогме а сад ће се и раставити.

Гђа Клерфе. А деца?

Гђа Диверноа. Они имају врло мало да захвале својој матери и њу мрзе сви, који је познају, а они, који су јој помогли да се упропасти, сад је и не гледају.

Гђа Клерфе. Та то је крајња неблагодарност.

Гђа Диверноа. Јадница, сад ће заман тужити; идем да посетим те беднике, жао ми их је.

Четврта појава.

Сузана. Где си се била сакрила, тражим те већ од јутрос?

Јустина. Шта желиш?

Сузана. Хтела бих к вама ди идем, можда ћу добити места.

Јустина. Било би ти досадно код нас; у нас није хуке — буке.

Сузана. А знаш ли ти шта се догодило код нас?

Јустина. Како да не знам! на сваком кораку се говори о томе и твоја госпођа је јунакиња данашњег дана.

Сузана. О, имају људи право што говоре, ја још нисам видела тако безумне жене. Камо среће да је никад нисам ни познала; камо ми одоше моје најлепше године!

Јустина. А је ли те исплатила?

Сузана. Исплатила? Та нема ни суа бедница.

Јустина. Па ти си се тамо дивно забављала, тамо је био твој свет, живот! Причај ми де, молим те, како су се могли упропастити за тако кратко време.

Сузана. Моја господарица није никад водила бриге о својим стварима; трошила је на свашта а није рачунала ни нашта; свој новац је прокоцкавала а куповала је на веру; спавала је све до подне а бдила је целу ноћ. Ми смо радили штогод смо хтели; сваки је вукао на своју страну.

Јустина. Је ли она радила тако од како се удала?

Сузана. Говоре да је тек мало по мало

дошла до тога; она је волила забаве и весеља; била је то жена без храбрости и није хтела да има никаквих мука ни брига.

Јустина. Сад ће имати времена да се каје за све.

Сузана. Смилуј се бар на мене а од ње било што било.

Јустина. Шта! зар је ти више не волиш?

Сузана. Луд ко је вол'о! ја сам само гледала увек да се забављам, али у истини писам је никад волила.

Јустина. Пођи самном да упознаш моју госпођу и да видиш разлику између жене и жене.

Жене граде и разграђују домове.

(Превод с францускога.)

М. Ш. М.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА.

I.

ЗАПИСНИК

седнице одбора Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња држане 30. августа (11. септ.) 1887.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутне су: Христина пл. Новићка подначелница и одборкиње: Љубица Димовићка, Љубица Велимировићка, Персида Маркуш, Милана Димитријевићка, Анка Павловићка и Пава Георгијевићка. Као гост А. Хаџић.

бр. 59. Начелница изјављује, да је у сљед решења последње одборске седнице умолила г. А. Хаџића да дође овде у седницу, да заједнички удесимо, шта да се преставља од позоришних комада на забави, која је заказана за 24. октобар (5. новембар) о. г. Уједно изјављује, да је забава заказана у неудесно доба, јер трећи дан за тим, на Митров дан, пада светковина преноса костију Вука Ст. Караџић па ће и публика и г. А. Хаџић бити тим заузети, те предлаже, да се други ранији дани за то одреде. По преходном кратком разговору — реши се, да се забава помакне на 17/29. октобар о. г. и да се осим гласовирске свирке приреди једна декламација и једна престава, у којој ће само две жен. особе суделовати. Комад је писан на не-

мачком језику и умолиће се г. професор Б. Бранчић да га преведе, а г. А. Хаџић прима се да учи декламацију и тај комад.

бр. 60. Чита се молба удове Марије Николићке из Нов. Сада, којом моли да се њеној ћерци Даници, што је свршила овде IV. разр. срп. више девојач. школе, даде припомоћ, да може ићи да продужи науке у сомборску учитељску школу. — Уважава се молба и даје јој се 50 ф. припомоћи за школ. 1887/8. г. а издаваће јој се у месечним ратама по 5 ф.

бр. 61. Чита се молба Аце Летића из Нов. Сада, којом моли, да се задруга прими и да даде изучити његову ћерку Јованку, која је свршила II. разр. срп. више девој. школе у Нов. Саду, кроју и шву женског одела. — Уважава се молба и овлашћу је се председница и чланица Љуб. Димовићка, да се погоде са кројачем Лазом Коџићем, да је прими и да ју учи о трошку задружном.

бр. 62. Председница јавља, да је лично била једна проста овдашња жена, по имену Јеца Шовљанска, да моли припомоћ за себе и децу и изјављује да је то заиста потребна жена. — Има се дати 4 ф. припомоћи за овај пар.

бр. 63. Председница јавља, да још није издат оправљен стан у задружној кући у I. спрату. — Има се још једном објавити у месним српским и несрпским новина.

бр. 64. Председница јавља, да је епископ дозволио, да се о Малој Госпојини после св. литургије даде парастос умрлим задругаркама и добротворима. — Имају се штампати и разнети позивнице у облик, посмртница свима задругаркама и породицама умрлих задругарака.

бр. 65. Одборкиња Пава Георгијевићка пријављује, да се уписује за нову чланицу гђа Софија Мите Коде. — Прима се и има јој се доставити потврдна карта, штатут и признаница.

бр. 66. Чита се оставка гђе Ане Петрика прегледачице на истој почастии из разлога, што је приватним послом тако оптерећена, да не може даље ту ревизорску дужност вршити. — Уважава се оставка и јавиће се идућој глав. скупштини.

П.

Записник

одборске седнице „Добротворне задруге Српкиња“ у Суботици 13. (25.) септембра 1887. држане. председава: гђа Марија Коларићка под-председница.

Бележи: Ђорђе Гојковић. Присутне: г. г. Емилија Мучалова, Марија Зарићка, Бојана Георгијевићка, Лила Гојковићка, и Олга Коларићева.

Бр. 7. Председница извештава, да се на писмену препоруку Дра Лазе Костића примиле купљења добровољних прилога за једну сироту жену у Бечу, — коју је муж њен неки Петар Јовановић из Митровице оставио у највећој невољи са четворо нејаке деце, од којих се један син од 17 година разболео од глади, — гђца Мила Хацићева и гђа Јулка Димитријевићка капеланица, у то име скупише 0 фор. и 40 н. што је по гласу пошт. рецеписа већ и послато на место опредељења. — Узима се на повољно знање.

8. Председница представља: да јој се пријавила једна сиротица по имену Криста Панићева, која се досад радом руку својих издржавала; сад је пак оболела, и налази се у највећој невољи, јер нема заслуге. — Одређује јој се помоћ од 12 фор. и благајник упућује, да јој ту своту на признаницу изда; — осим тога прима се г. Емилија Мучалова да скупи код чланица задруге и ван оних још и добровољних прилога на страну ове сиротице.

9. Олга Коларићева с обзиром на то, што се идуће године на Сретење навршује 10

година обстанку ове задруге, — држи, да би се десетогодишњица најбоље прославити могла, ако се умоли перовођа задруге, да састави цео десетогодишњи рад задружни и у посебној књизи штампати се да, међу чланице подели и страним задругама женским на углед пошаље. — Прима се предлог од стране одбора, а перовођа прима на себе посао, да напише извештај о десетогодишњем раду задруге и обећава, да ће до Сретења зготовити и у штампу дати, што ће се трошком задружне благајне на свет издати

Ш.

Записник

одборске седнице велико-бечкеречке добротворне задруге Српкиња, држане у недељу 25. септембра 1887. у 3 сата по подне у општинској дворани.

Председава: Емилија Мунчића.

Бележи: Сава Клее.

Присутни: Марија Ђонлића благајкиња, Паулина Емануел, рачунопрегледачица, Јулија Ајзенштетера, Софија К. Буковала, Емилија Вирага, Олга Матеићева, Александра Михајловића, Катарина Станковића.

бр. 3. Чита се записник од прошле одборске седнице.

Одостоверава се.

бр. 4. Одборкиња Емилија Шашићева јавља, да је госпођа Петронела Хесе ступила као потпомажућа чланица у задругу.

Једногласно прима се и бележи се у број чланова потпомажућих, — уједно се позивају чланице одбора да позову и остале сестре на уписивање.

бр. 5. Одборкиња Јулуја Ајзенштетера поклања, у знак љубави и сећања на спрама преминуле матере своје госпође Бергер 10 форината фонду друштвеном.

Прима се с благодарношћу.

бр. 6. Председкиња предлаже, да се три књижице од улога, свака од 500 фор. и припадајућом каматом предаду овоместној српској црквеној општини у благајну на чување ради веће сигурности.

Усваја се, и налаже се благајкињи Марији Ђонлић да са председкињом Емилијом Мунчића три књижице од улога свака од 500 форината и припадајућом каматом до јула месеца

1887 год. овомесној епиској црквеној општини предају с том' примедбом, да од општине признаницу о примљеним књижицама и извод записника одборске седнице црквене општине изишту и одбору добротворне задруге Српкиња поднесу. —

бр. 7. Председкиња јавља, да су чланице задруге од Његовог Преосвештенства г. Ђорђа Бранковића владике темишварског на Велику Госпођу после св. Литургије примљене и да је Његово Преосвештенство свој благослов дао и позвао задругу на даљу истрајност, како би племениту цел, коју је задруга себи за задатак ставила и остварила и жели јој сретан рад.

Узима се на повољно знање.

бр. 8. Чита се позив одбора карловског, ради припомоћи Кости Михајловићу из Карлова, да своју глухонему кћер Јелку у Митровицу у глухонемим заводу пошаље.

Решено, да се извести одбор у Карлову, да добротворна задруга Српкиња се обвезује, три године дана глухонему Јелку Косте Михајловића из Карлова са годишњим прилогом од 10 форината потпомагати, с' том пак примедбом, ако би Јелка кћи Косте Михајловића после прве године ма из каквог узрока престала бити ученица глухонемог завода у Митровици, онда и добротворна задруга Српкиња даљу припомоћ обуставља. — После свршене школске године умољава се одбор да задружи сведоцбу о похађању Јелкином у глухонемом заводу у Митровици достави. — Своту опредјелену од десет форината за прву годину може славни одбор уз признаницу одма подићи.

бр. 9. Председкиња јавља, да је госпођа Минадора Звекић рођена Минас, супруга Атанасије Звекића бившег председника вел. бечкеречког суда, оснивачица и почасна чланица вел. бечкеречке добротворне задруге Српкиња 28. Аугуста (9. Септембра) преминула и да је у име добротворне задруге положен венац у знак љубави и штована на сирама упокојене. — Устајањем с' места одата је почаст на сирама упокојене, — издатак за набавку венца одобрава се и упућује се благајкиња на исплату.

бр. 10. Предлог, да задруга по примеру осталих добротворних задруга Српкиња изабере себи патрона друштвеног, — уједно да се истог дана

и паратос умрлим својим члановима и добротворима у знак сећања свога одржи пошто у делокруг главне скупштине спада, има се пред скупштину изнети, — за сада пак оставља се председкињи да у току идућег месеца паратос својим умрлим члановима приреди и чланове породице умрлих а и задругарке на исти позове. —

бр. 11. Перовођа поднаша, од више млађих Срба и Српкиња скупљене изреке и песме наших првих старијих и новијих књижевника на ту цел, да добротворна задруга, као што је у својој одборској седници марта месеца усвојила, збирку тих мудрих изрека и песама да штампати, а приход од истих књижица на подизање „Дечијег забавишта“ употреби. Одбор имајући пред очима племениту цел, да пружи прилику народу да се још боље упозна са делима књижевника и песника својих, — а друго изглед могућности, да што пре подигне у месту „Дечије забавиште“, прима с' благодарношћу поднешене списе и издаје мушком одбору, који ће списе прегледати и одбору мњене и предлог свој у погледу издавања књижица поднети. — Уједно се умољавају и остала господа и госпођице, који су се скупљања примили, да што пре списе своје перовођи предаду, како би одбор свој рад одпочети могао.

бр. 12. Одборкиња Мар Ђонлића и Емилија Вирага јављају да ковчежићи за „Дечије забавиште“ још нису приспели нису, и из узрока тога нису се ни могли издати. Узима се на знање, и умољавају се да настоје, да се што пре ковчежићи на опредељена места положе. —

бр. 13. Позивају се одборкиње, да се на лист „женски свет“ претплате како би радове других задруга што боље пратити могле. — Својевољно примају се да претплату купе одборкиња Лепосава Завишића и перовођа.

бр. 14. Перовођа моли, да задруга орман за архиву набави. Председкиња и благајкиња имају се постарати, да што јефтинији орман за архиву набаве.

бр. 15. Благајкиња се умољава да идуће одборске седнице извештај о стању благајне поднесе. — Узима се на знање. Пошто на дневном реду није било више предмета, седница се затвара. —

У Вел. Бечкереку 25 ог Септембра 1887 год.

Сава Клее, перовођа.

ЛИСТИЋИ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

У ткаљачкој школи у Загребу примају се од 1. октобра о. г. по нов. кал. ученице, које су свршиле IV разр. основ. нар. школе. Израде ученица се награђују и могу до 20 ф. месечно заслужити. Чинимо пажљивима наше родитеље из оне околине на ову корисну врсту женске обуке и заслуге.

Гђица Ирма Савићева из Вршца свршила је с одликом четир разреда певачке школе у Прагу и о беседи, певачког друштва, која је била ове године 30. августа, певала је арију из „Лукреције Борџије“ у талијанском тексту, тако дивно и с осећајем, да је занела слушаоце, те је на опште захтевање одневала по други пут „Растанак“ од Јосифа Маринковића с истом сигурношћу и ефектом као и прву. Живела нам нова уметница!

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Јевтина платна. У интересу наших претплатница и задругарака јављамо им, да се путем задругарке сегединске женске срп. добротворне задруге и наше претплатнице гђе Амалије Шрутек инцинирке у Сегедину може добити сваковрсно румбуршко, креаско, шлеско и јако кудељно платно за чаршаве од 170—180 центи-метара широко, као и разне врсте шифона на комад или на метар: Тако исто *цеткире* с францама (ројтама) или без ових, даље *ишашинене цешнице* и куњске крпе, туце од 3—5 ф. Гарнитуре асталске од даманска за 6 особа по 6.50—7.50 ф. а за 12 особа 15—18 ф.; а даје се и по комад од сваке ове врсте било чаршава или салвета. На захтевање шаљу се мустре на углед. Има и готових мушких и женских кошуља од шифона по 1ф. 50 н. до 3 ф. 50 н. комад

Ко наручи код ове госпође ових ствари до 30 ф. добиће ствар за плату у наточ (реч *Nachnahme*) с наплаћеном поштарином. Ове се ствари све ткају руком наших сестара Чешкиња у вароши Шенбергу, а ова гђа задругарка као снаја фабриканта тога посредује у распродавању тог словенског еснапа и може тако да даје добро и јевтино, јер непосредно из фабрике те прима а њој није то главна него тек побочна грана аслуге, којом хоће више у интересу својих се-

стара Српкиња, да посредује, да дођу до доброг и јевтиног платна.*)

Краставци у сирћету да се не уплесневе: Држи у суду том у крпи завезане слачице; та неда плесни на краставце.

Краставци д пре усвисну: не мећи у лонац, у којем је масно што стајало.

Стенице да истребиш. Против овога Гада има препоручено *много лекова* и може сваки помоћи, али *уз чистоћу*, а без ове сви су лекови заман. Чистоћа је у томе, да се аљине снаваће што чешће, лети сваке недеље једаред изнесу на сунце, добро насунчају, изчирикају, али и дрво од постеља добро прегледа и очисти. Зато је стеница у постељи и ваш на телу, да тера и гони домаћице и људе на чистоћу.

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Старци да лакше предишу препоручује се да пију трипут преко недеље оне сурутке, која остане после начињеног масла (путера).

Неварарајте се снажном храном. Многи родитељи из богатијих кућа чим опазе да је које од њихове деце слабуњаво и бледо, претисну га одмах хранити само месом и појити пивом и вином, кавом и чоколадом, а баш то навуче оно зло и ни једном од њих ово не помогне, него их још у веће зло увуче. Оваку храну поднесе само они, који тежак посао раде, па и они буду с простом храном јачи и здравији. У простака нема бледила, него само у господе и то од те тако зване снажне хране.

Шуваклије. Познато је, да има људи, који све што раде левом руком раде, те зовемо шуваклијама. Код нас је у нашег народа мало таквих, тек 10—12%, ал има народа, као што су; Пендишаби, Хотентоти и Бушмани, којих има оваки на 70%. — Др. Јоверт написао је књигу о шуваклијама, а Др. Марро је по тој књизи испитујући нашао 14—22% заточеника у тавницама да су шуваклије, док у осталог света има само 9% као да се оном навиком од малена искрену правци и у мозгу, те терају на зло; за то ваља децу ону, на којима би се опазило да ће бити шуваклије, то спречавати.

(Адреса: *Schrutek Amália, Szegeden Boldogasszony — sugar-út 24. sz. Szekerke-ház.*)

Р А З Н О.

† **Минадора Звекић рођ. Минас** супруга Атанасија Звекића бившег председника вел. суда, оснивачица и почасна чланица вел. бечкеречке добротворне задруге Српкиња. — Неумитна смрт изтрже нам из средине наше 28. августа (9. Септембра) о. г. вредну, разбориту и племениту чланицу, која је увек прва била, где год би се започела каква племенита мисао, која би народу користила, и све дотле би настојала, док се започето дело и не оствари. Када је међу нашим сестрама жеља, воља и нужда се показала, да се удруже, онда је својом поуком, разборитишћу и племенитишћу на поједине чланице утицала, створивши с њима после кратког времена, жељно очекивану задругу Српкиња. — Можемо слободно рећи, покојница је била, која је задрузи темељ ударила. Задруга, из благодарности за заслуге њене — за дужност своју сматрала је, изабрати ју у својој главној скупштини држаној 11. (23.) Новембра 1884. за почасну чланицу. — Успомена њена светлиће увек међу чланицама задруге, и потстица ће на даљи истрајни рад, који ће користити народу српском, ког је она из свег срца љубила . . . . . Покојница срцем узвишена, на спрема сиротиње и сирочади била је права мати, — својом благошћу и добротом стекла је љубав и штовање свију, који су је познавали. Била је нежна и добра мајка кћери Марије и унучади својих, примерна и брижљива домаћица, истрајна у раду, подузетног духа и што ју је највећма дичило, права Српкиња. У знак признања и љубави мртвачки одар јој беше обасут венцима, које положише пријатељи, сродници и задруга — „Вечан ти спомен мила и заслужна покојнице, лака ти црна земља била“ !

К.

Парастос. Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња решила је, да се сваке године о своме задружном патрону, сети својих преминулих сестара и добротвора и у то име приредила је ове године о Малој Госпојини свима до сад преминулим задругаркама и добротворима један свечан парастос после св. литургије у св. саборној цркви, на коме су чиновдјејствовала сва три наша пароха: г. г. Јован Марковић, Павао Балта и капелан Милан Ђирић. Гимназиска је омладина појала. Света је било прилично, а и задругарке су се у лепом броју одазвале.

Наша Краљица-царица Јелисавета послала је папи римском као свој дар за 50. годи-

шњицу свештеничког чина „Тијару“ (владичанску митру). Ручни рад на њој урадила је сама својеручно.

Милена-кадрил. Гдин Драгутин Бобек капелник пуковније Веберове у Котору саставио је четворку (кадрил) и посветио је кнегињи црногорској Милени, која је изволела примити ту посвету и ласкавим се писмом захвалила компонисти сину, братског нам чешког народа.

Бароница Ернестана Бауднин бечка компонисткиња одликована је од папе римском за њене композиције на црквеном пољу колајном, на којој је слика папина уоквирена алем каменом.

Гђица Волф, која је овог лета преминула у Нов Јорку у Америци, оставила је још за живота свога на разне добротворне цели 10 милијуна форината. Саградила је у Риму цркву американску и утрошила је на то 1 милијун фор. и оставила је још 1 милијун форината својој општини за добротворне цели.

Јавне захвале.

Приликом задружног општег свечаног парастоса, који је о своме патрону, Малој Госпојини, приредио одбор задружни свима својим упокојеним задругаркама и добротворима подарила је за ту тужну светковину овдашња срп. православна цркв. општина безплатна звона, полијелеј и свеће; г. г. свештеници пречасни Павао Балта адмистратор протопресвитерата новосадског, Јован Марковић парох и Милан Ђирић протопресвитерски капелан чиновдјејствовали су бесплатно, а тако исто појала је и српско-гимназијска омладина у ту почаст ектенија. Овим чином задужила је ову задругу топлим захвалом како срп. православна цркв. општина новосадска, тако и поменути свештеници и гимназијска управа и ученици и потписана задруга им овим јавним путем своју најсрдачнију захвалу изриче.

У Новоме Саду 25 септембра 1887.

Начелство Добротворне Задруге
Српкиња Новосаткиња.

Господину Радивоју Поповићу наставнику глумонемих у Мишровици.

Десет месеци полазило је наше дете Олга Ваш глумонемих завод, и ми као родитељи сматрамо за своју пријатну дужност и овим Вам путем нашу особиту и срдачну захвалност изјавити, јер смо се за ово кратко време уверили да је наше дете велика и знатна успеха пока-

зало, како у гласном и разумљивом говору, шако исто читању, писању и рачунању.

Свака је награда малена, којом се Ваш неуморни труд наплаћује, те примите и још једанпут покрај наше вечите благодарности и овом приликом израз нашег особитог поштовања.

Уједно нека нам је допуштено, овај први и једини у Српству глувонемни завод, који је г. Радивој Поповић у Мишровици године 1886. отворио, а сад и од високе кр. земаљске владе у Загребу одобрење добио, те у ком је опет од 1. октобра о. г. наставу отпочео, — свима онима несретним родитељима, који глувонему децу имају, најтоплије препоручити, — у коме заводу таква од природе несретна деца, — не као до сада знацима и претима, него по најновијем начину науче гласно речи изговараши, читаши, писаши, рачунаши и Богу се молиши, као и остала друга здрава деца

У Митровици 3 Октобра. 1887. н. н.

Паја и Јулија пл. Георгијевић.

На моју тешку судбу смиловала се Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња, а смиловале се и многе госпође одавде, те ми дале новчане помоћи, да сам могла своје дете Ану оправити у срп. учитељ. школу у Сомбор. Неке су госпође још обреле, да ће ми и даље, док ми ћерка не сврши ту школу, пружати у помоћ своје прилоге. Та љубав, та пажња наше Добротворне Задруге и осталих госпођа пријатељица тронула ме је и ја осећам дужност, да се овим путем свима добротворима мојим јавно захвалим; а поименце се захваљујем госпођама Марији Завишићки и Марији Бичанској, што су из сопствене побуде купили прилоге.

Нека их преблаг и бог здрављем и лепом срећом награди!

У Новоме Саду о Малој Госпојини

Марија удова Васиљеска.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Црна Индија, приповетка Жила Верна са 16 слика, превео Јован Марић, Издање Августа Фукса у Новоме Саду 1887. Цена је 80 новч.

САДРЖАЈ: 1. Славопој. Највећој добротворци српској племенитој грофици Мис Аделини Ирби Од Станка — 2. Шта све могу да раде женскиње. (Продужење.) — 3. Буквице за младожење. — 4. Наша чељад. — 5. Жене граде и разграђују домове. Написала Мадам де Ментнон (Франсоаз Д'Обиње.) Превео с францускога М. Ш. М. — 6. Рад добротворних задруга: Записник задруге новосадске. — Суботичке. — Вел. Бечкеречке. — 7. Листићи: Из просвете — За домаћице. — Зарад здравља. — Разно. — Јавне захвале. — Нове књиге и листови. — Нове музикалије. — Одговори. — Исправак.

Власник: Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња. — Издаје и уређује: Аркадије Варађанин.

Поменик тако се зове књига, коју ће скорим предати у штампу наш славни књижевник Милан Ђ Милићевић. У књизи тој биће 376 биографија наших знаменитих људи и жена. Књига ће изнети преко 40 штампаних табака и рад лакше набавке издаваће се у 4 свеске све по 10 табака, и више, свеска. За оне, који пре наруче и плате, кошта ће све 4 свеске 2 ф. 50 и а доцније ће коштати свака свеска 75 нов. Скупљачи добијају 11 књигу на дар. Пиема с новци и наруџбине ваља слати на пица у Београд. Цетињска улица бр. 19. — Ми препоручујемо ово дело учитељима и библиотекама школским, а и нашим вредним читатељкама.

„Глас Народа“. Од 1. октобра о. г. почиње излазити под овим насловом у Лесковцу у Србији политичан лист, који ће осим политике заступати и остале народне и просветне интересе. Излази ће двапут недељно на целом табаку, а издаваће га и уређивати тамошњи штампар Димитрије Адамовић.

НОВЕ МУЗИКАЛИЈЕ.

Добили смо на приказ: **Завичај-марш**, композиција Стевана А. Станковића. Издање српске књижаре Браће М. Поповића у Нов. Саду 1887. Цена 50 нов

ОДГОВОРИ.

Гђици С. П. Крижевац. Нит је Сарајево у Дољној-Аустрији, нит Загреб у Мађарској, нит Београд у Турској. Ко то говори не зна шта говори.

Г Влади Марковићу, Митровица. За јавне захвале се не плаћа ништа.

Гђи А. Шрутук, Сегедин. Кад се у овакој форми огласи, онда је доста и једанпут да се штампа.

Гдину М. М. Лукићу Крагујевац. Примео сам од Вас у име претплате за Ваше претплатнике 50 динара и послао сам за нову претплатницу Ламбрину Резнерову све досадање бројеве нашег листа. Хвала Вам!

Гдину А. Пурићу, Београд. Примео сам у име претплате од књижаре Луке Јоцића и др. одавде на Ваш рачун 12 ф. 89 н. авр.

Гдину Сави Клее, Бечкерек. Послао сам све досадање бројеве нашег листа свима новим претплатницама. Имам на расположењу још до 50—60 примерака свију бројева од ове године. Примео сам 15 ф. у име претплате и хвала Вама и Гђи Лепосави Завишићки на труду око скупљања претплатница.

ИСПРАВАК.

Исправак и допуна. Из белешке о срп. новинама, што су у прошлом броју наведене изостале су штампар. погрешком још новине: „Позориште“ и „Српски Лист“ у Аустро-Угарској, а сад смо дознали, да ће од 1. октобра о. г. излазити у Србији нов лист „Глас Народа“ а у Црној гори „Југославија“. те тако ћемо имати ове године свега 64 срп. листа.